

Hösttilläggsbudget

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett övriga utskott tillfälle att yttra sig över förslag i proposition 2010/11:2 om hösttilläggsbudget för 2011 och eventuella motioner i de delar som berör respektive utskott.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Företrädare för Näringsdepartementet har inför utskottet lämnat kompletterande information om bakgrunden till förslaget i propositionen om kapitaltillskott för ny statlig verksamhet i norra Sveriges inland. Vidare har riksdagens utredningstjänst på uppdrag av utskottets kansli i en promemoria redovisat uppgifter om statliga aktörer med finansieringsverksamhet i Norrlands inland.

Propositionen

Regeringen redovisar i propositionen tre förslag under utgiftsområde 24 Näringsliv. Enligt det första ska riksdagen höja ramen för bemyndiganden från anslaget Näringslivsutveckling m.m. (1:5) med 70 miljoner kronor till totalt 270 miljoner kronor för perioden 2011–2013. Det finns ett ökat behov av att ingå ekonomiska åtaganden till följd av en förstärkt satsning på Tillväxtverkets underleverantörsprogram och för utvecklandet av elbilstekniken, menar regeringen.

På motsvarande sätt föreslås att ramen för bemyndiganden inom anslaget Rymdverksamhet (1:15) ska höjas med 250 miljoner kronor till totalt 2 250 miljoner kronor för åren 2011–2015. Efter erinran från Riksrevisionen har Rymdstyrelsen, som till övervägande del har sina fleråriga åtaganden gjorda i utländsk valuta, ändrat princip för redovisningen av utestående åtaganden. I stället för att använda den valutakurs som Europeiska rymdmyndigheten (European Space Agency, ESA) fastställt kommer värderingen att baseras på samma kursprognoser som regeringen lämnar i den ekonomiska vårpropositionen och i budgetpropositionen. Det leder till en högre eurokurs än den som användes i förslaget till ram för bemyndiganden i budgetpropositionen för 2010 med följd att utestående åtaganden uttryckt i kronor är högre än som då redovisades.

Det tredje förslaget innebär dels att anslaget Kapitalinsatser i statliga bolag (1:21) ska tillföras 2 miljarder kronor, dels att anslaget även ska kunna användas för att förvärva eller bilda bolag för ny statlig verksamhet samt dels att regeringen ska bemyndigas att i aktiebolagsform bedriva finansieringsverksamhet och annan verksamhet för att främja innovation och företagande i norra Sveriges inland (stödområde A). För detta ändamål ska regeringen kunna förvärva ett aktiebolag och ge ett sådant bolag ett kapitaltillskott om 2 miljarder kronor.

Regeringen påpekar att i norra Sveriges inland försvåras företagens kapitaltillgång av att fastigheter, som många gånger används för företagsfinansiering, ofta har ett relativt lågt marknadsvärde. För att stärka konkurrenskraften hos dessa företag bör tillgången på riskvilligt kapital öka, vilket kan ske genom ett större statligt engagemang. Därför föreslås att regeringen ska bemyndigas att i aktiebolagsform få bedriva finansieringsverksamhet och annan verksamhet som främjar innovationer och företagande i stödområde A. Verksamheten ska enligt regeringen bidra till en förbättrad finansieringssituation i skeden och segment där den privata marknaden verkar i begränsad utsträckning. Samverkan ska ske med privata och offentliga aktörer för att säkra effektiviteten och för att säkerställa att insatserna inte överlappar dessa aktörers verksamhet. Det betonas att verksamheten ska ske på marknadsmässiga villkor och med ett marknadsmässigt avkastningskrav. Etableringen kan innefatta förvärv av ett s.k. lagerbolag (dvs. ett färdigbildat aktiebolag som "ligger på lager" hos speciella ombud för snabb försäljning).

Vissa kompletterande uppgifter

Riksdagsbeslut om statens insatser för företagsfinansiering

På förslag av utskottet ställde sig riksdagen våren 2010 bakom vad regeringen förordat i en proposition om inriktningen av statens insatser för företagsfinansiering samt information och rådgivning riktad till företag (prop. 2009/10:148, bet. 2009/10:NU25). I en reservation (S, V, MP) avvisades regeringens förslag och efterlystes andra riktlinjer för statens företagsfrämjande insatser. Propositionen baserades bl.a. på förslag av Företagsfinansieringsutredningen i betänkandet (SOU 2008:121) Innovationer och företagande – Sveriges framtid.

Syftet med de riktlinjer som regeringen föreslog är att öka effektiviteten i systemet för företagsfrämjande och att renodla statens roll inom detta. Utgångspunkten för statens insatser ska vara att kompensera sådana brister i marknadens funktionssätt som kan hämma näringslivets utvecklingsmöjligheter och därmed dess konkurrenskraft. De statliga insatserna för företagsfrämjande bör främst riktas till verksamhet före företagsstart, till företags utvecklingsfaser och vid kommersialisering av innovationer. De betonades att de statliga insatserna ska vara marknadskompletterande och

inte snedvrider konkurrensen. Alternativa utförare ska övervägas i de delar som staten visserligen har intressen i men inte nödvändigtvis behöver vara utförare inom. Vidare ska de statliga insatserna i största möjliga mån bedrivas med medverkan av privata aktörer.

Norrlandsfonden

Det finns flera olika aktörer med statligt engagemang som bedriver företagsfrämjande finansieringsverksamhet. Till dessa hör Almi Företagspartner AB, Innovationsbron AB samt stiftelserna Industrifonden och Norrlandsfonden. Av redovisningen från riksdagens utredningstjänst framgår att det är främst Norrlandsfonden som finansierar verksamhet i Norrlands inland.

Stiftelsen Norrlandsfonden bildades 1961 med medel från LKAB (Luossavaara Kiirunavaara AB) och staten. Fonden har till ändamål att – genom att delta i marknadskompletterande finansiering – främja främst små och medelstora företags utveckling i Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Särskild uppmärksamhet ska ägnas Norrbottens län och inlandskommunerna. Norrlandsfonden ska finansiera etablering, utveckling och expansion av näringslivet inom det aktuella verksamhetsområdet. Norrlandsfonden kan också ta initiativ till – och i begränsad omfattning finansiera – utredningar, infrastrukturella investeringar och forskning av betydelse för näringslivet inom stiftelsens verksamhetsområde. Norrlandsfondens styrelse och revisorer utses av regeringen. Det egna kapitalet uppgår till 1 miljard kronor. Enligt sina stadgar ska Norrlandsfonden bedriva sin verksamhet så att kapitalet på lång sikt behålls nominellt intakt.

Kompletterande information från Näringsdepartementet

Vid utskottets sammanträde den 11 november redovisade statssekreterare Catharina Håkansson Boman och kanslirådet Thomas Bengtsson, Näringsdepartementet, kompletterande motiv för förslaget i propositionen om kapitaltillskott för statlig finansiering av verksamhet i norra Sveriges inland (stödområde A) – med arbetsnamnet Inlandsinnovation. Näringsdepartementet har under de senaste åren gjort ett antal genomgångar av kapitalförsörjningssituationen i Sverige, särskilt gällande situationen i norra Sverige. På basis av dessa genomgångar bedömer departementet att det saknas offentlig finansiering för större projekt och projekt med långa ledtider. Många gånger kan projekt med långa ledtider bli lönsamma, men den privata marknaden och befintliga offentliga aktörer kan inte på egen hand hantera den uthållighet som krävs i långa åtaganden. Den här typen av större och långa projekt kan omfatta t.ex. gruvprospektering och utveckling av mineralprojekt, utveckling av biobränslen, vindkraft, miljöteknik och turismprojekt. Vidare kan det röra sig om projekt i form av t.ex. demonstrationsan-

läggningar inom olika råvarubranscher, exempelvis pappersindustrin. Ett annat område där det enligt departementet saknas offentliga medel gäller riktigt tidiga innovationsskeden (försådd, sådd m.m.).

Härutöver påpekades att värderingen av säkerheter (framför allt fastigheter) medför svårigheter att få lån i Norrlands inland. Detta innebär svårigheter särskilt vid ägarskiften (svårt för lokala entreprenörer att kunna låna till förvärv av bolag), svårigheter i samband med investeringar i nya fastigheter, utbyggnad av industrianläggningar m.m. samt svårigheter att få lån för traditionell expansion av företag. Banker lånar sällan ut över den gräns där det finns säkerheter. För nya projekt finns det enligt departementet ett behov av men också en marknadsmässig betalningsvilja för offentlig finansiering där det offentliga kan täcka upp för den nivå där det saknas säkerheter.

En viktig utgångspunkt för förslaget i propositionen är att det nya bolaget – Inlandsinnovation – ska samverka med privata och offentliga aktörer. Ambitionen är att verksamheten i stor utsträckning ska utföras med hjälp av befintliga offentliga aktörer. Enligt departementet är en tänkbar samarbetspartner Norrlandsfonden. Inlandsinnovation är avsett att vara ett komplement till den privata marknaden såväl som till befintliga offentliga aktörer. Bolaget kommer att finansiera insatser som inte redan finansieras av andra aktörer.

För att tillgodose de kapitalbehov som identifierats är ambitionen att Inlandsinnovation ska tillhandahålla ett brett utbud av finansiella instrument. Det handlar om lån, garantier, riskkapital och s.k. hybridkapital. Samverkan mellan Inlandsinnovation och privata och offentliga aktörer kommer att underlättas genom att Inlandsinnovation ska vara flexibelt när det gäller val mellan olika investeringsformer.

Näringsutskottets ställningstagande

Ett väl fungerande system för kapitalförsörjning är en avgörande förutsättning för start av och tillväxt i företag. Som ett komplement till de insatser som görs av banker och andra privata intressenter finns olika statliga aktörer som finansierar nya och växande företag. Trots att de nuvarande statliga åtgärderna är omfattande är det uppenbart att det finns behov av ytterligare statliga finansieringsinsatser riktade till företag där de finansiella marknaderna inte tillgodoser behoven eller där de befintliga statliga insatserna inte räcker till. Förutom förslaget i propositionen om kapitaltillskott har förslag om medel för en statlig riskkapitalfond framställts i en motion från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. (Denna motion kommer näringsutskottet att behandla inom kort i det näringspolitiska budgetbetänkandet – bet. 2010/11:NU1.)

Tillgången till naturresurser i norra Sveriges inland fortsätter att skapa förutsättningar för tillväxt. Stora investeringar är planerade i inlandet under de närmaste åren inom framför allt gruvnäring, miljövänlig energi

och turism. För att kunna tillmötesgå kraven på kapital till dessa investeringar men också till andra investeringar finns det behov av ytterligare offentligt kapital till främst norra Sveriges inland men också till andra delar av landet. Det kan också saknas offentliga medel för stöd till företag i tidiga faser. Mot den nu skisserade bakgrunden ställer sig näringsutskottet i princip positivt till förslagen i propositionen om kapitaltillskott och om inrättandet av ett nytt bolag för det angivna ändamålet.

Utskottet kan emellertid konstatera att underlaget för förslagen i propositionen är relativt begränsat, inte minst med hänsyn till att det föreslagna kapitaltillskottet innebär en betydande utgiftsökning på statsbudgeten. Även om utskottet har fått kompletterande information om den tilltänkta bolagsbildningen av företrädare för Näringsdepartementet vid besök i utskottet finns det oklarheter som bör klarläggas innan verksamheten kan påbörjas. Därför föreslår näringsutskottet att finansutskottet ska tillstyrka förslagen i propositionen med villkoret att regeringen återkommer till riksdagen med en mer detaljerad redovisning av inriktningen av det nya bolagets verksamhet. Här bör bl.a. ingå en beskrivning av hur verksamheten ska organiseras, hur eventuell samverkan med andra aktörer beräknas kunna ske, vilka finansiella instrument som ska tillhandahållas samt en bedömning av förenligheten med gällande statsstödsregler. Utskottet noterar att i det föreslagna geografiska området för det nya bolaget – stödområde A – ingår förutom kommuner i Norrlands inland också vissa kommuner i Dalarnas och Värmlands län.

Innan riksdagen har getts möjlighet att behandla den nu begärda kompletteringen bör regeringen avvakta att sätta i gång den praktiska verksamheten i det nya bolaget.

De två övriga här aktuella förslagen i propositionen om höjda ramar för bemyndiganden för anslagen till näringslivsutveckling respektive rymdverksamhet tillstyrks av näringsutskottet.

Stockholm den 18 november 2010

På näringsutskottets vägnar

Mats Odell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Odell (KD), Jessica Polfjärd (M), Lars Johansson (S), Hans Rothenberg (M), Carina Adolfsson Elgestam (S), Olof Lavesson (M), Krister Örnfjäder (S), Börje Vestlund (S), Erik A Eriksson (C), Karin Åström (S), Jonas Jacobsson (M), Lars Isovaara (SD), Kent Persson (V), Borian Åberg (M), Ingemar Nilsson (S), Liselott Hagberg (FP) och Lise Nordin (MP).

Särskilt yttrande

Höstattillsäggsbudget (MP)

Lise Nordin (MP) anför:

Miljöpartiet anser att förslaget i tillsäggsbudgeten om 2 miljarder kronor till ett nytt statligt bolag är ytterst dåligt berett. Samtidigt som detta läggs fram avstår regeringen från att göra insatser som är långt viktigare för att främja utvecklingen i Norrland. Investeringarna i Norrbottenbanan har skjutits på framtiden. Villkoren för utveckling av förnybar energi behöver också förbättras. Viktiga insatser vore att utreda ett kompletterande system med garantipriser på el från ny vindkraft och att slopa uttagsskatten på kooperativ vindkraft.

Jag avstår dock nu från att förorda avslag på förslaget i propositionen och avvaktar att regeringen återkommer med mer underbyggda förslag på hur dessa 2 miljarder kronor ska användas.